

GESCHIEDENIS DER HONGAREN

Rond 500 voor Christus leven er tussen de Oeral en het Altaigebergte diverse volkeren. Bijvoorbeeld de Oeral-Altariërs, Als deze bevolkingsgroep zich in beweging zet (denk aan de volksverhuizingen) splitst ze zich in twee hoofdgroepen: Fin-Oegoeren en Turken.

Deze laatste trekken zuidwaarts. De andere groep splitst zich weer in Finnen en Onoegoeren (Megyervolk) Deze laatste benaming lijkt al wat op Magyaren, zoals de Hongaren zich ook noemen.

Uit het woord Onoegoer ontstaat Ungarn (Hongarije)

Deze bevolkingsgroep leeft, woont en werkt tussen Oost-en West-Europa. Ze vormt een buffer.

Dit volk leeft in een erg dun bevolkt gebied, maar ontwikkelt zich rond het jaar 1000 tot een koninkrijk onder leiding van koning Stephan. Van oorsprong is het een heidens volk, maar ze krijgen contacten met het Westen en hun koning bekeert zich tot het Rooms-katholicisme. Hij wordt dan Stephanus de Heilige genoemd. Hij is de eerste koning der Hongaren van 997 – 1038. Als volk vormen zij een verbinding tussen Oost-West en Noord-Zuid, georiënteerd op het Westen.

In de 11^e eeuw ontstaat het leenstelsel. Duitse ridders en Hongaarse vooraanstaanden krijgen grote gebieden in leen. De gewone man wordt lijfeigene. Voor een groot deel is dat gebleven tot in de 20e eeuw.

Het Hongaarse rijk heeft zich steeds verder uitgebreid en alle dunbevolkte gebieden onder Hongaars bestuur gebracht. Het gebied heeft als Oostgrens de Karpaten, in het Zuiden de rivier de Sau (Sava) in Joegoslavië (Balkan), in het Noorden de Karpaten en het Tatragebergte en in het Westen Oostenrijk. Het land heeft veel te lijden van invallen door Tataren, Turken en Mongolen. In veel plaatsen ontstaan BURCHTKERKEN. Door de goede contacten met het Westen komen er op verzoek veel Duitse ridders met hun aanhang naar die bedreigde gebieden in het Oosten. Deze ridders krijgen veel voorrechten en grote stukken land. Veel Duitsers komen als handelaars of boeren naar het gebied. Vooral naar Zevenburgen zijn in de loop der eeuwen veel Duitsers (Saksen en Schwaben werden ze genoemd) geëmigreerd.

Hun hoofdtaak is verdedigingsbastions te vormen tegen invallen van Turken en Tataren. Zo ontstaan burchtkerken in die gebieden, en ook grote versterkte boerderijen. Deze Saksische boerderijen zijn er nog wel, al is er veel verwaarloosd...

In 1245 strijdt koning Bela IV tegen de oprukkende Mongolen. Men zoekt steun bij de Habsburgers om de grenzen te helpen verdedigen. De Habsburgers hebben belangstelling voor dit volk als vooruitgeschoven post. Samen strijden ze tegen de Turken. Een troonhuwelijk bindt Hongarije nog meer aan de Habsburgers.

Rond 1400 komen Waldenzen en Hussieten in het Hongaarse rijk. De Hongaren hebben nl. hun grondgebied enorm uitgebreid naar de Balkan (Kroatië, Servië) en in het Noorden naar Slowakije. De Hussieten vertalen de Bijbel in het Hongaars en zo vinden we dan de voorlopers van de Hervorming. Het Calvinisme komt op in die tijd maar de Rooms-katholieke machthebbers (Keizer Karel V) dulden dit niet en er komt vervolging door de Rooms-katholieke Kerk (net als in de Nederlanden).

De Turken komen weer opzetten en belegeren zelfs de stad Wenen.

In 1526 is er een zware strijd van Turken tegen Hongaren en Habsburgers. Bij Mohacs wordt een heel groot deel van de Rooms-katholieke hoge adel en de geestelijkheid vernietigd. De Turken worden wel enigszins teruggedreven, maar blijven toch een deel bezet houden, tot ongeveer 1699.

Door de verzwakking van de Rooms-katholieke machthebbers kunnen de Hervormden zich ontwikkelen. De Zevenburgse vorst Bocskay (1557 – 1606) steunt het Calvinisme. Hij strijdt zoals onze Willem van Oranje voor godsdienstvrijheid en helpt de Reformatie te verbreiden. Hoewel er Hongaarse Bijbelvertalingen zijn is men in Hongarije in die tijd nooit ver gekomen met het drukken er van. Door de Rooms-katholieke machthebbers en ook door de Turken werd dit praktisch onmogelijk gemaakt. Zo werd er toen reeds veel gesmokkeld door kooplieden en herders die hun vee naar het Westen verkochten en met Bijbels terugkwamen. (als ze niet eerder werden betrapt op Bijbelsmokkel, in Duitsland of Oostenrijk)

In 1567 is er een Synode van de Hervormde Kerk. Onder Frederik van de Paltz wordt de Heidelberger Katé ontworpen door Ursinus en Oléviánus. De Helvetische Confessie en de Heidelberger Catechismus worden aangenomen. De Hongaarse Hervormde (Gereformeerde) kerk heeft deze Katé nog steeds.

Studenten in de theologie trekken naar Heidelberg (tot in de 30-jarige oorlog de stad wordt verwoest), Engeland, Nederland (Harderwijk, Utrecht, Groningen, Franeker en Leiden) In verschillende kerkelijke bibliotheken vinden we heel oude theologische boekwerken en Bijbels uit de 16e en 17^e eeuw in de Nederlandse taal.

In de Hongaarse gebieden is er de Hervormde Kerk, naast de Lutherse Kerk, de Rooms-katholieke en hier en daar een Orthodoxe kerk.

Eeuwenlang was de organisatie van de Hervormde Kerk als volgt:

KERKSTRUCTUUR:

In de gemeente staat een predikant, die vroeger nogal eens door de adel of landheer werd aangesteld.

Er zijn presbyters, later ook curators, geen diakenen.

De predikanten kiezen een voorzitter in hun classis. Deze heet esperes of decaan.

In de grotere kerkprovincies kiezen de predikanten een voorzitter, deze heet bisschop.

Op den duur krijgt zo'n voorzitter vrij veel macht.

De kerken stichten lagere en middelbare scholen en universiteiten. De kerken waren vroeger rijk, maar dat merkte de predikant niet altijd in het salaris.

Rudolf de Tweede moest in de Hongaarse opstand vrede sluiten met Wenen, waarbij de Protestanten godsdienstvrijheid kregen. (30-jarige Oorlog 1618-1648)

De Habsburgers winnen weer terrein vanuit Oostenrijk aan het eind van de 17^e eeuw.

De Rooms-katholieke machthebbers vanuit Wenen komen toch weer tot vervolging. De Luthersen worden meer ontzien. De Calvinisten echter niet.

Zo'n 300 Hongaarse predikanten worden gevangen genomen. Ongeveer 60 worden er naar de Spaanse galeien verkocht. (In 1676 worden ze door Michiel Adriaansz. de Ruyter

vrijgekocht. In Debrecen staat bij de grote kerk en het gymnasium een standbeeld van onze zeeheld. Ook het standbeeld van de vorst Bocskay staat daar).

Het Hongaarse rijk was enorm groot: het huidige Hongarije, Zevenburgen, Slowakije, Noord Balkan en de Unterkarpaten hoorden er bij. De kerken kregen veel macht en landbezit. Grote delen werden na de 1^e wereldoorlog afgenomen.

Bij de vrede van Trianon (1920) raakte Hongarije enorme gebieden kwijt. Bijna driekwart wordt weggegeven aan Slowakije, Joegoslavië en Roemenië. Daar waren de vroegere etnische minderheden blij mee, maar ook een groep Hongaren ervoer nu dat zij in die gebieden minderheden werden.

Voor de 2^e Wereldoorlog groeit het verlangen naar teruggave van de afgenomen gebieden. Admiraal Horty sympathiseert met Duitsland. Even komt in Roemenië weer wat land terug, waar de Hongaren dan wraak nemen op de Roemeense intellectuelen.

Na de 2^e Wereldoorlog is het tij gekeerd tegen Hongarije. Rusland geeft dat Roemeense deel weer aan Roemenië. Rusland neemt zelf een groot stuk van Slowakije af, met een Hongaarse bevolking, in de Unterkarpaten. Het wordt gerussificeerd. Godsdienst wordt verboden en alleen de Russische taal op scholen gesproken.

Rusland bezet Hongarije. Er komt een communistisch bewind.

In 1948 wordt alles van de kerk afgenomen, landerijen en ook de andere bezittingen. Alleen in Boedapest en Debrecen blijft een Hervormd Gymnasium, onder streng toezicht. De bisschoppen worden langzaam weggevoerd of omgeturnd. Dat bemerkt ook de kerk in de steden en dorpen. Er worden veel compromissen gesloten. Jeugdwerk wordt verboden.

Eeuwenlang waren Hongaarse theologiestudenten o.a. in Nederland op de universiteiten. Dr. A. Kuyper had ook nogal wat invloed in de Hongaarse Kerk. Prof. Dr. Sebestyen maakte een dogmatiek en ethiek in het Hongaars met Kuyperiaanse invloeden. Inmiddels is deze weer uitgegeven door de Vrijgemaakten. Omgekeerd waren ook vele Hollandse theologiestudenten in Roemenië en Hongarije om daar af te studeren op een bepaald onderwerp.

Ook tijdens de communistische overheersing waren enkele Nederlanders daar voor studie. Gezien deze kerkelijke contacten is door de Nederlandse kerken veel gedaan aan lectuursmokkel.

Gegevens verzameld door Piet van Driel, Delft.